
PWYLLGOR CRAFFU CORFFORAETHOL, 26.03.15

Yn bresennol: Y Cynghorydd Jason Humphreys (Is-gadeirydd yn cadeirio).

Y Cyngorwyr:- Aled Evans, Gweno Glyn, Simon Glyn, Siân Gwenllian, Annwen Hughes, June Marshall, Michael Sol Owen, Eirwyn Williams, John Wyn Williams ac R.H.Wyn Williams.

Swyddogion yn bresennol: Debbie Anne Williams Jones (Rheolwr Aelodau – Gwasanaeth Democraidd) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Yn bresennol ar gyfer eitem 3 isod:-

Y Cynghorydd Dyfed Edwards, Arweinydd y Cyngor
Arwel E.Jones (Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol)

Yn bresennol ar gyfer eitem 4 isod

Y Cynghorydd Dyfed Edwards, Arweinydd y Cyngor
Dilwyn Williams (Prif Weithredwr)

Ymddiheuriadau: Y Cyngorwyr Lesley Day, Elwyn Edwards, Trevor Edwards, Dyfrig Jones a W.Roy Owen.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 14 Ionawr, 2015 fel rhai cywir.

3. DOGFEN YMGYNGHOROL AR DDIWYGIO LLYWODRAETH LEOL

Cyflwynwyd –

- (1) Adroddiad yr Arweinydd a'r Pennaeth Strategol a Gwella yn ceisio sylwadau'r aelodau ar gyfres o faterion yn codi yn y Ddogfen Ymgynghorol ar Ddiwygio Llywodraeth Leol, sy'n amlinellu nifer o faterion y mae'r Llywodraeth yn eu hystyried o ran trefn a phatrwm awdurdodau lleol yng Nghymru.
- (2) Sylwadau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd ar y materion o fewn ei faes llafur.

PENDERFYNWYD

- (a) **Derbyn y sylwadau a gyflwynwyd gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd, gan ychwanegu cefnogaeth i'r gwrthwynebiad i gyfyngu ar dymor aelodaeth cyngorwyr.**
- (b) **Cynnig y sylwadau ychwanegol a ganlyn er ystyriaeth gan Gabinet y Cyngor:- Cyffredinol – Bod y pwyllgor yn croesawu'r cyfle i gynnig sylwadau ar y ddogfen, er yn bryderus am y cymysgedd yn y cynigion sydd gerbron a hefyd yn awyddus i bwysleisio pwysigrwydd symud ymlaen yn fuan i osod cyfeiriad ar gyfer ad-drefnu llywodraeth leol.**

Paragraff 2.5 – Dymunir ail-bwysleisio'r sylwadau a anfonwyd mewn ymateb i'r Ymgynghoriad ar Ad-drefnu Llywodraeth Leol a gyflwynwyd yn Hydref, 2014.

Paragraff 2.7 – Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 2.8 – Cytunir gyda'r pwysau o blaid sefydlu 'grym cymhwysedd cyffredinol', a fyddai'n ein galluogi i wneud mwy o bethau er budd gorau ein cymunedau.

Paragraff 2.10 – Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 3.11 a 3.12 – Ni welir llawer o fudd yn gosod y set o ddyletswyddau penodol ar gyfer Prif Weithredwyr ac ni ddylid cyfyngu ar ba mor hir y gall Prif Weithredwr fod mewn swydd.

Paragraff 3.13 – Tra'n gwerthfawrogi'r egwyddor y tu ôl i'r syniad o gyfarch y gwahaniaeth arwyddocaol mewn cyflogau prif ac uwch swyddogion, teimlir bod modd gorsymleiddio yn y maes hwn gan fod cyfrifoldebau yn amrywio. Teimlir bod lle posib' ar gyfer rhyw fath o fframwaith, ond bod rhyddid i gynghorau unigol ymateb i amgylchiadau lleol.

Paragraff 3.14 - Gwrthwynebir yn llwyr yr awgrym o sefydlu comisiwn annibynnol i benodi Prif Weithredwyr ac uwch rolau cyhoeddus eraill. Byddai sefydlu corff o'r fath yn ddrud ar adeg pan mae'r gwasanaethau cyhoeddus i gyd o dan bwysau ariannol dirfawr a hefyd yn tynnu oddi wrth y berthynas allweddol rhwng prif ac uwch swyddogion a'r corff o aelodau etholedig lleol. Hefyd, beth bynnag fydd y drefn, bydd angen cymryd camau i sicrhau bod gofynion clir o ran y gallu i siarad Cymraeg ar gyfer swyddi o'r fath.

Paragraff 4.4 – Ni chrosawir y grym i adolygu'r Cynghorau Cymuned yn yr ardal, yn arbennig pan mae'r briff o leihau a'r amserlen ar gyfer ei gyflawni fel petai wedi ei osod yn barod.

Paragraff 4.5 - Mae amheuaeth am y bwriad o sefydlu set o safonau y bydd disgwyl i gynghorau tref a chymuned eu pasio "*cyn gellir ystyried eu bod yn alluog ac yn gymwys*" gan y byddai hynny'n creu disgwyliadau allai arwain pobl i beidio â chynnig eu hunain i weithredu ar gynghorau cymuned ac, yn ei dro, arwain at ddwy haen o gynghorau tref a chymuned.

Paragraff 5.1 a 5.2 – Croesawir y pwyslais ar rymuso cymunedau lleol a grwpiau cymunedol i gymryd cyfrifoldeb am wasanaethau neu asedau, fel y mae'r Cyngor hwn wedi bod yn sôn yn y sesiynau Her Gwynedd diweddar.

Paragraff 6.1 - Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 6.2 – Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 6.3 – Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 6.4 – Croesawir y bwriad i dacluso grymoedd Gweinidogion Cymru i gynnal adolygiad annibynnol o bryderon am drefniadau cyngor ac i ymyrryd yn benodol yng ngweithrediad unrhyw gyngor, yn dilyn adolygiad o'r fath.

Paragraff 7.2 – Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 7.3 - Croesawir unrhyw symudiad i wneud cynghorau yn fwy atebol yn ddigidol trwy we-ddarlledu a hwyluso cynnig sylwadau trwy gyfryngau cymdeithasol ymysg eraill, ond pryderir bod goblygiadau ariannol ymhlyg â'r cynnig hynny ar adegau pan mae cynghorau o dan bwysau ariannol enfawr.

Paragraff 7.4 – Derbynnir yr hyn a nodir fel bwriad gan y Llywodraeth.

Paragraff 8.1 ac 8.2 – Croesawir y ffaith bod y Llywodraeth am weld cryfhau eto ar y swyddogaeth craffu o fewn cynghorau, fydd ag adnoddau digonol i'w gefnogi a hefyd i'r cyhoedd fedru cymryd rhan mewn prosesau craffu, ond eto mae pryder ynglŷn â goblygiadau cost hynny.

Paragraff 8.3 – Croesawir bwriad y Llywodraeth o weld cynghorau yn cydweithio i graffu gwasanaethau a ddarperir yn rhanbarthol ond gan bwysleisio y dylai hynny gynnwys craffu ar gyrff anetholedig sy'n darparu gwasanaethau.

Paragraff 8.4 – Croesawir dymuniad y Llywodraeth o weld gwell cydweithio rhwng y cyrff archwilio allanol ac awgrymir, yn wir, y dylid anelu at gael un corff archwilio mewn gwirionedd.

Paragraff 9 - Gan fod yr angen i ddiwygio a symleiddio trefn gyllido llywodraeth leol yn cael ei grybwyll yn y ddogfen, mae'n siomedig iawn nad oes unrhyw gynigion ar y bwrdd amdano eto. Mae gwir angen edrych ar y modd y dyrennir arian a methiant y trefniadau presennol i gydnabod anghenion ardaloedd gwledig.

4. RHEOLI GALW

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Dyfed Edwards

- (A) Cyflwynwyd – adroddiad cynnydd gan yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr ar gais y pwyllgor yn amlinellu'r cefndir perthnasol, yn rhoi diweddariad ac yn ymateb yn benodol i gwestiynau a godwyd yn y Cyfarfod Paratoi ar 12 Chwefror, 2015.
- (B) Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau pellach a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, ymatebodd yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr i gwestiynau / sylwadau mewn perthynas â:-
- Phryder bod y Cyngor yn gwneud i ffwrdd â rhai gwasanaethau gan sefydlu gwasanaethau newydd yn eu lle na fydd yn dwyn ffrwyth am rai blynyddoedd. Nododd yr Arweinydd y byddai ef a'r Aelodau Cabinet perthnasol yn falch o glywed am unrhyw enghreifftiau o hyn.
 - Cyfrifo'r arbedion ariannol a phwysigrwydd adnabod cynlluniau aflwyddiannus, eu dirwyn i ben a symud ymlaen at gynlluniau amgen. Nodwyd y cyflwynwyd canfyddiadau gweithredu'r newid i'r drefn o gasglu gwastraff gweddilliol yn ardal Dwyfor i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a bod hyn yn enghraifft glir o reoli galw oedd wedi gweithio am sawl rheswm, gan gynnwys y ffaith yr ymgysylltwyd ymlaen llaw gyda'r boblogaeth leol ynglŷn â'r newid trefniadau. Nodwyd y gellid anfon adroddiad y Pwyllgor Craffu at unrhyw aelod a ddymunai gopi.
 - Y sialens o gyplysu arbed arian gyda rheoli galw yn y maes bobl hŷn oherwydd y cynnydd yn y galw.
 - Yr angen i bawb fod yn ymwybodol o'r angen i reoli galw.
 - Yr angen i newid diwylliant ymysg y staff, yn ogystal â'r bobl tu allan.
 - Pryder y gallai prif ffrydio rhai meysydd olygu bod meysydd eraill yn mynd ar goll yn y broses o newid diwylliant.
 - Y tueddiad i ymateb i'r argyfwng presennol bob amser yn hytrach nag edrych yn fwy pell gyrhaeddol ac, wrth i adnoddau brinhau, bod angen buddsoddi yn y gwasanaethau mewn ffordd sy'n mynd i arbed yn y tymor hir a rhoi gwell ansawdd bywyd i'r dinesydd.

5. TREFNIADAU CRAFFU ARFAETHEDIG Y BWRDD GWASANAETHAU LLEOL AR Y CYD – ADRODDIAD PELLACH AR YR OPSIYNAU

Cyflwynwyd – adroddiad pellach y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd ar yr opsiynau ar gyfer sefydlu trefniadau craffu'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol (BGLI), yn sgil trafodaeth yn y Fforwm Craffu ar feysydd penodol o bryder a godwyd gan aelodau'r pwyllgor hwn yn eu cyfarfod diwethaf ynghylch atebolrwydd gwleidyddol clir, cyrff annemocrataidd yn rhan o'r gwaith craffu, aelodaeth y panel a threfn adrodd glir i'r Cyngor.

Nodwyd ei bod yn bwysig sicrhau bod aelodau'r panel craffu newydd yn derbyn hyfforddiant penodol ar rôl y BGLI a chytunodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd i adrodd hynny i'r Uwch Reolwr Partneriaethau sy'n arwain ar waith y Bwrdd.

PENDERFYNWYD

- (a) Cefnogi Opsiwn B, gan sicrhau yr ymgorfforir y drefn adrodd a nodir ym mharagraff 2.2 o'r adroddiad.**
- (b) Adrodd i'r grŵp sy'n llunio'r trefniadau manylach ar yr argymhelliad ynghylch aelodaeth a nodir ym mharagraff 2.3(i) o'r adroddiad.**
- (c) Treialu'r trefniadau am gyfnod o flwyddyn cyn asesu ymhellach.**

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 12.35pm.